

Program celoživotného vzdelávania (2007 – 2013)

(Stručný prehľad výsledkov)

Úvod

Program celoživotného vzdelávania (ďalej aj „PCŽV“) – program Európskej únie zameraný na oblasť vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy, bol ustanovený Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1720/2006/ES z 15. novembra 2006¹ na roky 2007 až 2013. Všeobecným cieľom programu bolo prispieť k rozvoju Európskej únie ako vzdelávacieho priestoru, a to prostredníctvom celoživotného vzdelávania, nadnárodnej spolupráce a mobility medzi systémami vzdelávania a odbornej prípravy účastníckych krajín programu.

Zjednotil predchádzajúce programy v oblasti všeobecného vzdelávania a odbornej prípravy Sokrates II a Leonardo da Vinci II, ktoré sa stali jeho organizačnými zložkami – podprogramami a tvorili jeho základnú štruktúru.

PCŽV komplexne pokrýval problematiku všeobecného vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy a jeho štruktúru tvorili:

- podprogram Comenius – všeobecné vzdelávanie od materských po stredné školy (formálnou súčasťou podprogramu Comenius bola aj sieť eTwinning, ktorá sa zameriavala na podporu virtuálnej mobility v školskom vzdelávaní);
- podprogram Erasmus – vysokoškolské vzdelávanie;
- podprogram Leonardo da Vinci – odborné vzdelávanie a príprava na stredných školách a ďalšie odborné vzdelávanie;
- podprogram Grundtvig – všeobecné vzdelávanie dospelých a celoživotné vzdelávanie;
- Priezozvový program – aktivity v štyroch kľúčových témach (politika vzdelávania, výučba jazykov, informačno-komunikačné technológie a rozširovanie a využívanie výsledkov projektov);
- Program Jean Monnet – výučba problematiky európskej integrácie na vysokých školách.

Program bol formálne ukončený v roku 2013, avšak niektoré aktivity, ktoré boli podporené v posledných rokoch PCŽV, budú prebiehať až do roku 2016. Táto správa obsahuje stručný prehľad najdôležitejších akcií, ktoré boli riadené na národnej úrovni Národnou agentúrou Programu celoživotného vzdelávania.

Riadenie a realizácia PCŽV v SR

Hlavným koordinátorom Programu celoživotného vzdelávania v SR bolo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Zohrávalo významnú úlohu v oblasti riadenia a koordinácie PCŽV na národnej úrovni. Metodicky riadilo činnosť Národnej agentúry Programu celoživotného vzdelávania, ktorá bola zodpovedná za samotnú realizáciu programu v SR. MŠVVaŠ SR bolo odborným garantom na národnej úrovni a zodpovedalo za stanovenie národných priorít PCŽV. SR ako členský štát EÚ na európskej úrovni spolupracovala s Európskou komisiou. Mala nominovaných zástupcov do Výboru PCŽV v Bruseli, kde sa prerokúvali aktuálne otázky a vypracúvali sa podklady pre rozhodnutia súvisiace s realizáciou PCŽV. Na národnej úrovni MŠVVaŠ SR taktiež zabezpečovalo a poskytovalo zo štátneho rozpočtu finančné prostriedky na činnosť Národnej

¹ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1720/2006/EC z 15. novembra 2006, ktorým sa ustanovuje akčný program v oblasti celoživotného vzdelávania (Ú. v. EÚ L 327, 24.11.2006, s. 45-68)

agentúry PCŽV, ako aj finančné prostriedky na dofinancovanie mobilit vysokoškolských študentov v rámci podprogramu Erasmus.

Výkonnou agentúrou PCŽV na Slovensku bola Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu, ktorá plnila úlohu Národnej agentúry PCŽV. Národná agentúra zabezpečovala realizáciu programu od vyhlásenia výzvy na podanie prihlášok, informačnú kampaň a konzultácie, registráciu, hodnotenie a výber projektov, kontrahovanie, monitorovanie a audit projektov až po konečné zúčtovanie pridelených finančných prostriedkov Európskej komisii. Riadila sa pritom Príručkou pre národné agentúry spravujúce program, ktorú vypracovala Európska komisia.

Do riadenia a realizácie PCŽV ďalej vstupovali:

- Riadiaci výbor PCŽV,
- externí hodnotitelia, ktorí hodnotili podané prihlášky a projekty, prípadne podľa požiadaviek aj záverečné správy a výsledky projektov a vypracúvali priebežné/záverečné hodnotenia realizácie PCŽV,
- výberové komisie, ktoré na základe hodnotení externých expertov kontrolovali hodnotiaci proces a navrhovali na schválenie najlepšie hodnotené prihlášky a žiadosti,
- interní a externí audítori, ktorí kontrolovali realizáciu plánu práce národnej agentúry a využívanie finančných prostriedkov Európskej komisie v národnej agentúre a u vybraných príjemcov grantov (interný a externý finančný audit, audit podľa EN STN ISO 9001:2008).

Financovanie PCŽV

Európska komisia každoročne pre SR vyčleňovala finančné prostriedky na decentralizované aktivity² v rámci PCŽV. Prehľad o ich výške poskytuje nasledovná tabuľka. Zároveň pridelaťovala Národnej agentúre PCŽV aj finančné prostriedky na jej vlastnú činnosť.

Tabuľka 1: Prehľad finančných prostriedkov pridelených na decentralizované aktivity PCŽV v rokoch 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rozpočet v EUR	9 330 818	10 197 140	11 265 344	11 953 000	13 095 000	15 018 000	16 183 234

V porovnaní s výškou finančných prostriedkov, ktoré boli v rámci PCŽV použité v SR, výška nákladov na administráciu programu zo štátneho rozpočtu za roky 2007 – 2013 predstavuje sumu 2 282 000 EUR (čo je len 2, 6 % z celkovej sumy finančných prostriedkov na decentralizované aktivity).

MŠVVaŠ SR tiež každoročne vyčleňuje finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu určené na dofinancovanie mobilit vysokoškolských študentov Erasmus ako národný príspevok k európskym grantom na financovanie študentských mobilit Erasmus. V minulosti MŠVVaŠ SR podľa možností štátneho rozpočtu prispievalo aj na dofinancovanie iných podprogramov, resp. aktivít v rámci PCŽV. V rokoch 2007 – 2013 MŠVVaŠ SR dofinancovalo aktivity v rámci PCŽV v celkovej výške viac ako 5 640 000 EUR, z čoho bolo viac ako 5 300 000 EUR určených na dofinancovanie mobilit vysokoškolských študentov Erasmus. Podrobný prehľad poskytuje nasledujúca tabuľka.

² Decentralizované aktivity – podávanie, hodnotenie a výber projektov prebieha na národnej úrovni v národnej agentúre.

Tabuľka 2: Prehľad dofinancovania PCŽV zo štátneho rozpočtu v rokoch 2007 – 2013 (v SKK, resp. v EUR)

Rok	Podprogram Erasmus	Iné podprogramy/aktivity v rámci PCŽV	Celkom
2007	23 000 000 SKK	4 916 000 SKK	27 916 000 SKK
2008	23 000 000 SKK	3 420 000 SKK	26 420 000 SKK
2009	720 458 EUR	64 970 EUR	785 428 EUR
2010	763 460 EUR	nebolo realizované	763 460 EUR
2011	763 460 EUR	nebolo realizované	763 460 EUR
2012	763 460 EUR	nebolo realizované	763 460 EUR
2013	763 460 EUR	nebolo realizované	763 460 EUR
SPOLU	5 301 218 EUR*	341 674 EUR*	5 642 892 EUR*

** Poznámka: Pri prepočte finančných prostriedkov z SKK na EUR bol použitý konverzný kurz 1 EUR = 30,126 SKK, preto je prepočet len indikatívny.*

V rámci jednotlivých kapitol tohto prehľadu o realizácii PCŽV a jeho podprogramov nájdete výsledky výberových procedúr uskutočnených počas siedmich rokov trvania programu, ako aj zhodnotenie dopadu a pridanej hodnoty, ktorý mal program pre jednotlivé cieľové skupiny. Predložený prehľad nenahrádza záverečné hodnotenie realizácie Programu celoživotného vzdelávania, ktoré sa plánuje v roku 2016, kedy budú končiť posledné projekty v rámci PCŽV.

Podprogram Comenius

Podprogram **Comenius** sa venoval potrebám v oblasti výučby a učenia všetkých osôb zapojených do predškolského a školského vzdelávania až do skončenia vyššieho stredoškolského vzdelávania, ako aj inštitúciám a organizáciám, ktoré takéto vzdelávanie poskytujú a riadia. Jeho cieľom bolo rozvíjať európsku spoluprácu materských, základných a stredných škôl formou multilaterálnych a bilaterálnych školských partnerstiev, rozvíjať ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov formou účasti na rôznych vzdelávacích aktivitách, spoluprácu partnerských regiónov aktívnych v školskom vzdelávaní alebo účasťou budúcich učiteľov na stáži. Do akcií podprogramu Comenius sa mohli v rokoch 2007 – 2013 zapojiť nielen inštitúcie (školy a zriaďovatelia škôl), ale aj jednotlivci.

A) Školské partnerstvá

Školské partnerstvá, ktoré boli najobľúbenejšou akciou, umožňovali učiteľom a žiakom z rôznych európskych krajín spolupracovať na jednej alebo viacerých témach spoločného záujmu. Zapojením sa do dvojročného multilaterálneho alebo bilaterálneho partnerstva si žiaci a učitelia zlepšovali nielen jazykové schopnosti, ale realizovali miestne projektové aktivity a zúčastňovali sa medzinárodných stretnutí, tzv. mobilít. Do tohto typu partnerstiev sa zapojilo 700 slovenských škôl, ktoré rozvíjali/rozvíjajú spoluprácu so všetkými krajinami zapojenými do PCŽV. Z ukončených partnerstiev vycestovalo na projektové stretnutia do zahraničia viac ako 11 000 žiakov a učiteľov. Ďalších minimálne 5 000 vycestuje do roku 2015.

Tabuľka 3: Celkový počet projektov Školských partnerstiev v rokoch 2007 – 2013

Projekty	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		Spolu	
	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené
Multilaterálne	332	169	176	70	128	77	148	79	158	87	102	95	220	91	1264	668
Bilaterálne	36	7	19	8	16	6	18	6	15	8	15	7	19	7	138	49
Spolu	368	176	195	78	144	83	166	85	173	95	117	102	239	98	1402	717

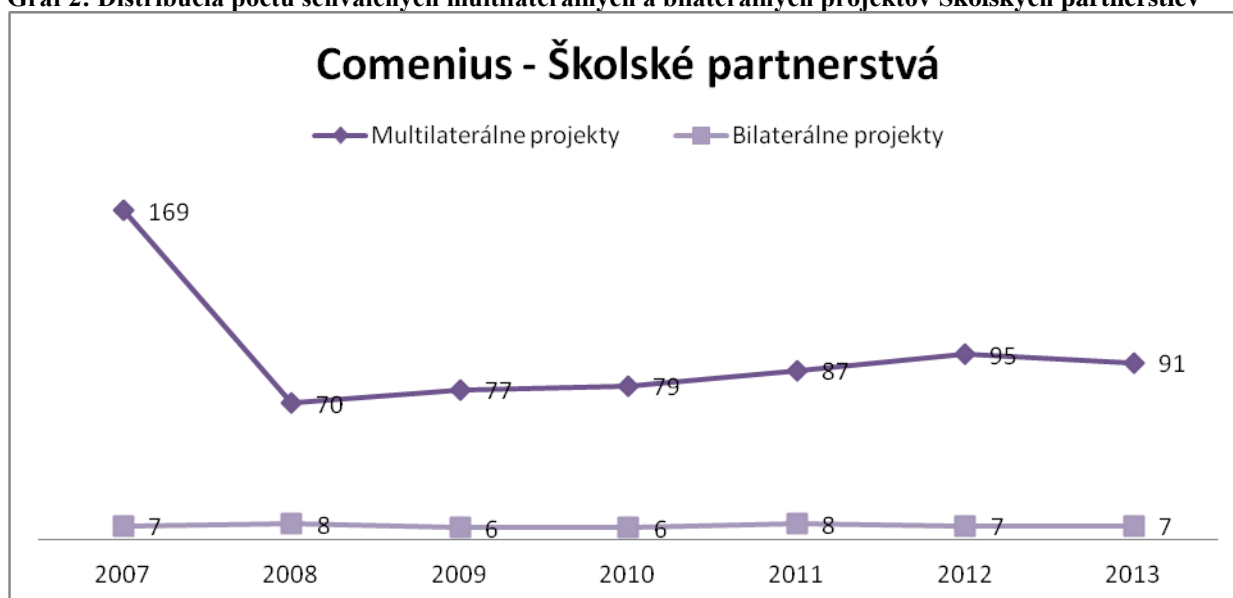
V roku 2008 sa skončili projekty z predchádzajúceho programového obdobia (program Socrates/Comenius II) a podľa nových pravidiel radikálne poklesol počet podaných, ako aj schválených projektov (pričom granty na jeden projekt narástli na 2,5 násobok). Výsledné počty súviseli s globálnym grantom alokovaným každoročne Európskou komisiou pre SR:

Graf 1: Vývoj celkového počtu schválených projektov Školských partnerstiev

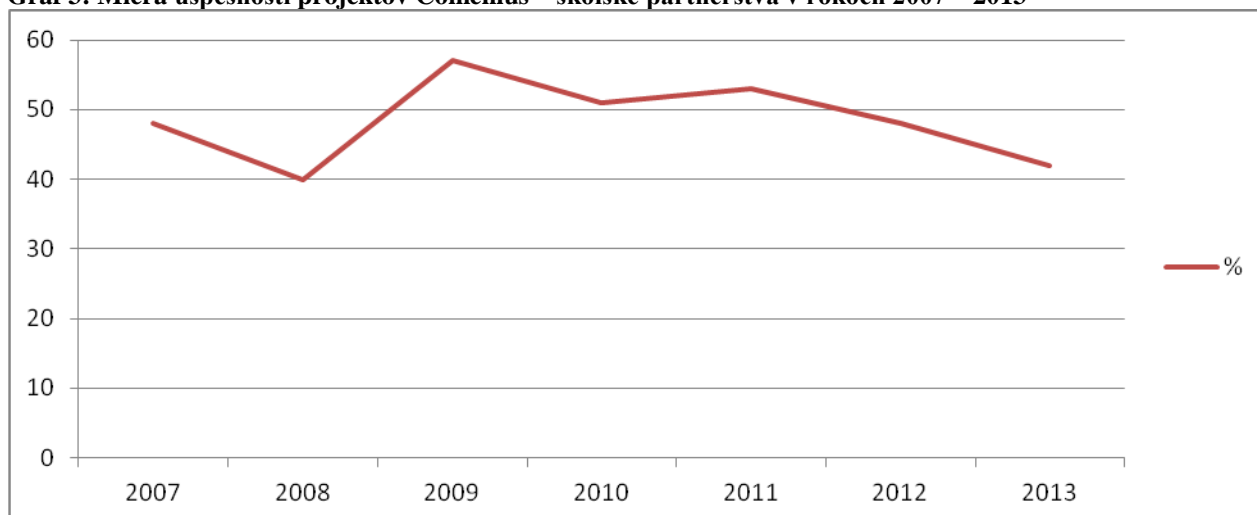
Od roku 2008 bol v schválených multilaterálnych projektoch každoročný mierny nárast počtu (okrem posledného roku), kým v bilaterálnych projektoch počty dlhodobo oscilovali od 6 – 8 schválených projektov.

Graf 2: Distribúcia počtu schválených multilaterálnych a bilaterálnych projektov Školských partnerstiev

Miera úspešnosti podaných projektov (pomer medzi podanými a schválenými projektmi) v rokoch 2007-2013 v podprograme Comenius – školské partnerstvá variovala medzi 40% - 57%.

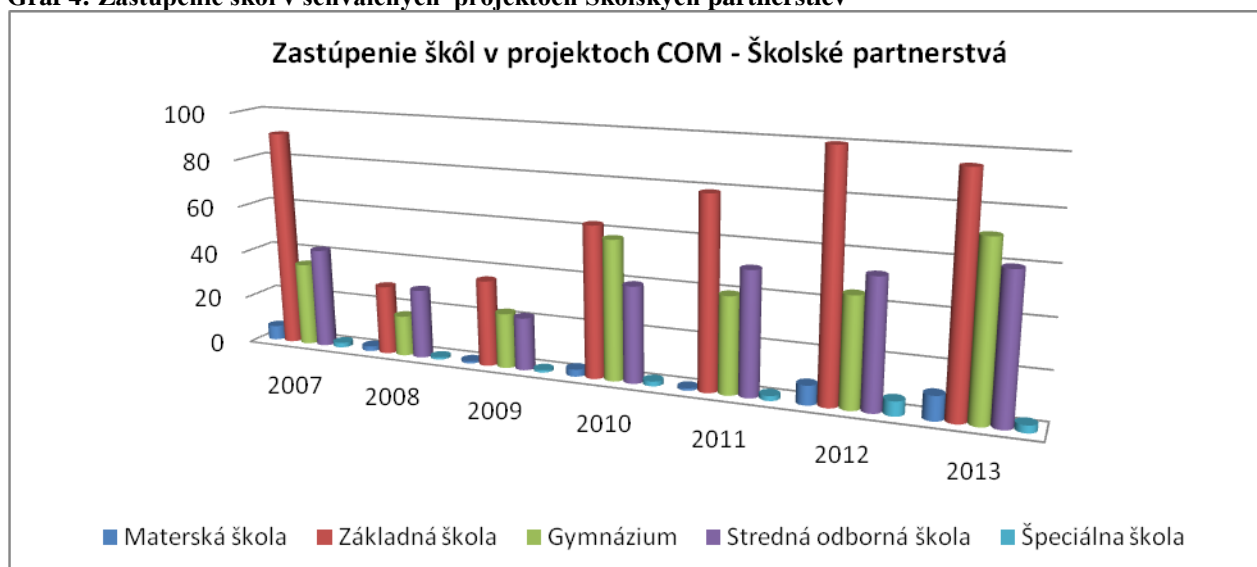
Graf 3: Miera úspešnosti projektov Comenius – školské partnerstvá v rokoch 2007 – 2013

Zastúpenie typov škôl v projektoch Školských partnerstiev

Najčastejšími riešiteľmi projektov boli stredné školy (ak zrátame podiel všeobecných a odborných stredných škôl, je to 52% z celkového počtu), za nimi sa umiestnili základné školy (cca 44%), materské školy (2,2%) a s malým podielom (1,5%) sa zapojili aj špeciálne školy.

Graf 4: Zastúpenie škôl v schválených projektoch Školských partnerstiev

Regionálne pokrytie zapojenia škôl do projektov Školských partnerstiev

Z hľadiska regionálneho pokrytia Slovenska v projektoch Školské partnerstvá boli najúspešnejšie kraje: Prešovský, Košický, Bratislavský a Banskobystrický. S výrazným odstupom dlhodobo zaostáva Trnavský kraj.

Tabuľka 4: Zastúpenie regiónov v projektoch Školské partnerstvá

Kraj/Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	SPOLU
Bratislavský	31	10	14	22	24	24	27	152
Trnavský	7	7	3	12	12	12	26	79
Nitriansky	16	5	10	29	21	25	33	139
Trenčiansky	19	12	11	11	11	17	26	107
Žilinský	17	16	9	14	23	29	35	143
Banskobystrický	21	8	10	24	23	30	33	149
Prešovský	30	9	19	31	24	34	37	184
Košický	35	11	9	23	29	32	28	167

Krajiny najčastejšie zastúpené v partnerstvách

Slovenské školy najviac spolupracovali so školami v Českej republike, Poľsku, Maďarsku, Nemecku, Taliansku, Španielsku, Spojenom kráľovstve a Francúzsku.

Témy projektov

Medzi 5 najčastejšie sa vyskytujúcich hlavných tém projektov patrili (v uvedenom poradí):

- témy zamerané na kultúru (vrátane kultúrneho dedičstva)
- výučba a učenie cudzích jazykov
- vzdelávanie o európskych krajinách
- európske občianstvo a európska dimenzia
- interkultúrna výchova.

Prínosy realizácie projektov školských partnerstiev hodnotili účastníci nasledovne:

- vybudovanie vzájomného priateľstva medzi žiakmi a učiteľmi z iných krajín,
- porozumenie kultúrnym aspektom a odlišnosti participujúcich krajín počas partnerských mobilit,
- budovanie otvorenosti a tolerancie k ostatným ľuďom,
- zvýšenie motivácie pre žiakov učiť sa cudzie jazyky,
- pozitívna zmena vo výučbe jazykov,
- vzájomná výmena skúseností medzi učiteľmi,
- spolupráca medzi školami.
- aktívne zapojenie žiakov vo všetkých fázach realizácie projektu,
- tímová práca,
- zlepšenie komunikačných zručností žiakov,
- zlepšenie jazykových zručností žiakov a učiteľov,
- využívanie IKT zručností,
- zlepšenie metodológie vyučovania,
- vytvorenie príležitosti pre žiakov so slabším sociálnym zázemím vycestovať do zahraničia,
- vzbudenie záujmu žiakov o európsku kultúru.

B) Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti školského vzdelávania

Akcia Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov, zameraná na zvýšenie kvality školského vzdelávania a zlepšenie pedagogických schopností, zručností a vedomostí cieľovej skupiny, bola veľmi populárna medzi slovenskými učiteľmi a každým rokom sa počet podaných

žiadostí jednotlivcov zvyšoval. Na vzdelávaciu aktivitu do 26 európskych krajín (prevažne Veľkej Británie, Nemecka a Turecka) vycestovalo do ukončenia PCŽV celkovo viac ako 800 slovenských učiteľov. Išlo prevažne o učiteľov cudzích jazykov, ktorí mali záujem o štruktúrovaný kurz metodologického zamerania.

Tabuľka 5: Prihlášky na akciu Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov v rokoch 2007 – 2013

Rok	Podané	Schválené	Miera úspešnosti
2007	170	61	35,88
2008	213	64	30,05
2009	147	84	57,14
2010	147	108	73,47
2011	175	138	78,86
2012	248	175	70,56
2013	323	202	62,54
	1423	807	56,71

Geografické zapojenie (regióny/kraje)

Zapojenie jednotlivých krajov bolo pomerne vyrovnané. 6 krajov má priemerné hodnoty od 10,9% (Trenčiansky kraj) po 18,4% (Žilinský kraj). Nižšie hodnoty dosiahli len Trnavský kraj (8,3%) a Nitriansky kraj (8,9%).

Cieľové skupiny

Stupeň vzdelávania (predprimárny, primárny, sekundárny)

Učitelia základných škôl boli zastúpení v rozsahu 32,1% – 44% účastníkov kurzov ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov, stredné školy boli zastúpené v rozsahu 52% – 54,8% a inštitúcie zamerané na vzdelávanie učiteľov v rozsahu 4% – 9,5%. Najnižšie zastúpenie mali učitelia predprimárneho vzdelávania – menej ako 1%.

Typ inštitúcií (verejné/súkromné školy, všeobecné, odborné/technické, špeciálne školy)

Štruktúra inštitúcií kopírovala zastúpenie jednotlivých typov škôl – prevažne boli prihlášky zaslané verejnými školami, zastúpenie súkromných škôl bolo minimálne (6% – 8%). Rovnako nízke je zastúpenie špeciálnych škôl. Všeobecno-vzdelávacie školy predstavovali 77% – 79,8% schválených prihlášok (základné školy a gymnáziá), odborné a technické školy boli zastúpené v 19% – 21%.

Typ vzdelávacích aktivít, do ktorých sa účastníci zapojili

Z celého spektra aktivít, ktoré spadali pod akciu ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov sa vyše 95% účastníkov sa zúčastnilo kurzu ďalšieho vzdelávania (išlo najmä o kurzy metodológie vyučovania cudzích jazykov, najmä anglického, alebo o všeobecné jazykové kurzy pre učiteľov iných predmetov mimo cudzích jazykov), minimum účastníkov (cca 1%) sa zapájalo do praktických stáží učiteľov (tzv. job shadowing alebo hospitácie) a zvyšok tvorili účastníci odborných konferencií.

Najčastejšie cieľové krajiny

Najviac učiteľov sa zúčastňovalo kurzov anglického jazyka vo Veľkej Británii, za ktorou sa s veľkým odstupom umiestnili Nemecko, Írsko, Francúzsko, Španielsko a ďalšie krajiny PCŽV.

Dopad individuálnej mobility učiteľov

Účastníci ako najvýznamnejší vplyv účasti na akcii ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov na ich prácu v škole uvádzali:

- (1) Rozvoj poznatkov a porozumenia európskych jazykov a kultúr medzi mladými ľuďmi a pedagogickými zamestnancami škôl. Vysoký počet kurzov bolo zameraných na interkultúrny dialóg a interkultúrne vzdelávanie a väčšina účastníkov plánovala preniesť výsledky do vlastného vzdelávacieho procesu na školách, najmä do jazykového vzdelávania.
- (2) Rozvoj inovačného obsahu vzdelávania, služieb a pedagogických prístupov s podporou IKT, zameraných na vytváranie podmienok pre celoživotné vzdelávanie. Účastníci si často vybrali kurzy zahrnujúce aj vzdelávanie v oblasti IKT, resp. spájajúce jazykové vzdelávanie a IKT podporu.
- (3) Príležitosť porovnať vlastný štýl práce s kolegami zo zahraničia a možnosť vytvoriť kontakty medzi školami pre budúcu úžiu spoluprácu.
- (4) Prezentáciu inovačných techník a metodológií, najmä CLIL, získanie podporných materiálov využiteľných pri práci v triede.
- (5) Zlepšenie jazykových spôsobilostí a zručností, zvýšenie kvality jazykového vzdelávania.

Podprogram Comenius sa v rámci PCŽV stal etablovanou značkou a neoddeliteľnou súčasťou každodenného života na mnohých slovenských školách, pretože patrí k jednému z najefektívnejších nástrojov medzinárodnej spolupráce v regionálnom vzdelávaní v európskom kontexte.

Najaktívnejšie školy zapojené do viacerých aktivít v rámci podprogramu Comenius v rokoch 2007 – 2013

Gymnázium P. Pázmaňa, Letomostie 3, Nové Zámky

- Školské partnerstvá – v rokoch: 2009 – 2011, 2012 – 2014
- Kurzy ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov – 3 učitelia (2x v roku 2009, 1x v roku 2012)
- Hostovanie asistenta Comenius – 3 z Nemecka, Fínska a Španielska (2010, 2011, 2013)
- Individuálna mobilita žiakov – 3 žiaci v Maďarsku (2013)

Základná škola, nám L. Novomeského 2, Košice

- Školské partnerstvá – v rokoch: 2007 – 2009, 2013 – 2015
- Kurzy ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov – 5 učitelia (1x v roku 2011, 1x v roku 2012, 3x v roku 2013)
- Hostovanie asistenta Comenius – 1 (2013)

Škola úžitkového výtvarníctva, Jakobyho 15, Košice

- Školské partnerstvá – v rokoch: 2009 – 2011
- Kurzy ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov – 3 učitelia (1x v roku 2007, 1x v roku 2009, 1x v roku 2013)
- Individuálna mobilita žiakov – 5 žiakov v Českej republike (2012, 2013) (*Pozn.: 5 žiakov z Českej republiky na Slovensku (v rokoch 2012, 2013).*)

Gymnázium bilingválne, T. Ružičku 3, Žilina

- Školské partnerstvá – v rokoch: 2008 – 2010, 2011 – 2013
- Kurzy ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov – 2 učiteľia (1x v roku 2009, 1x v roku 2011)
- Individuálna mobilita žiakov – 9 žiakov – 2x Francúzsko, 1xFínsko, 3xLuxembursko, 3xŠpanielsko (rok 2012); 8 žiakov – 3xŠpanielsko, 1xFínsko, 2xFrancúzsko, 2xLuxembursko (rok 2013) (*Pozn.: V roku 2013 prišlo do Žiliny 7 žiakov zo zahraničia (2xŠpanielsko, 3xLuxembursko, 2xFrancúzsko).*)

1.slovenské literárne gymnázium, Železničná 206, Revúca

- Školské partnerstvá – v rokoch: 2007, 2010 – 2012
- Partnerstvo Regio – partnerská inštitúcia v rokoch 2010 – 2012
- Kurzy ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov – 1 učiteľ (2013)
- Individuálna mobilita žiakov – 4 žiaci v Španielsku (2011) (*Pozn.: V roku 2011 prišli do Revúcej 4 žiaci zo Španielska.*)

Populárnosť podprogramu Comenius dokazuje aj fakt, že Národná agentúra Programu celoživotného vzdelávania spracovala počas sedemročného obdobia celkovo viac ako 3 200 prihlášok. Mnohé z realizovaných projektov a mobilit sa stali príkladom dobrej praxe a pomohli konkrétnym príjemcom grantov (inštitúciám alebo jednotlivcom) nadobudnúť projektové zručnosti, zlepšiť jazykové kompetencie, zlepšiť kvalitu zahraničnej mobility, či podporiť zlepšovanie pedagogických prístupov a riadenia škôl.

Podprogram Erasmus

Erasmus je vlajkovou loďou Európskej únie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. V rámci PCŽV bolo cieľom podprogramu Erasmus zvýšiť kvalitu vysokoškolského vzdelávania a posilniť jeho európsky rozmer, najmä zvyšujúcim sa počtom mobilit študentov a pracovníkov vysokých škôl. Bol určený predovšetkým študentom, ktorí mali možnosť absolvovať štúdium alebo praktickú stáž v rozsahu od 3 – 12 mesiacov v zahraničí, ale aj zamestnancom vysokých škôl/pedagógom a zamestnancom z podnikov spolupracujúcim s vysokými školami. Program podporoval aj mobilitu študentov a zamestnancov vysokých škôl s ťažkým zdravotným postihnutím alebo špeciálnymi potrebami prostredníctvom špeciálnych grantov (v programovom období 2007 – 2013 udelila Národná agentúra Programu celoživotného vzdelávania 51 špeciálnych grantov).

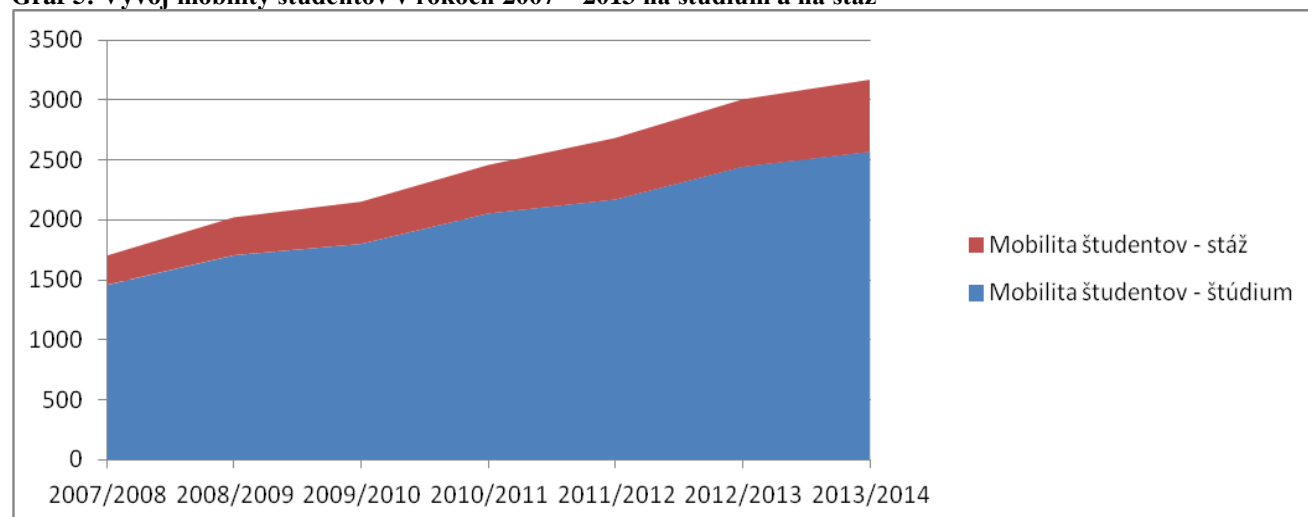
Na Slovensku bolo do PCŽV/podprogramu Erasmus zapojených 33 vysokých škôl, ktoré realizovali mobilitu študentov a zamestnancov vysokých škôl, ale zúčastňovali sa aj iných aktivít programu. Okrem všetkých verejných vysokých škôl boli do programu zapojené aj 3 štátne a 10 súkromných vysokých škôl.

A) Mobilita študentov

Od roku 2007 vycestovalo v rámci podprogramu Erasmus zo Slovenska takmer 18 000 študentov, z toho približne 83% za účelom štúdia a takmer 17% na praktickú stáž. Ročne to bolo viac ako 2 000 Erasmus študentov. Priemerná dĺžka realizovanej mobility študenta na štúdium v zahraničí bola 5 mesiacov a na praktickej stáži 3 mesiace.

Počas siedmich rokov Erasmus v rámci Programu celoživotného vzdelávania bol zaznamenaný trvalo rastúci záujem slovenských študentov o mobilitu v zahraničí, a to nielen o študijné pobyty na partnerských univerzitách, ale aj o absolvovanie praktickej stáže v zahraničnom podniku.

Graf 5: Vývoj mobility študentov v rokoch 2007 – 2013 na štúdium a na stáž

Študenti vycestovali najmä do Českej republiky, Nemecka, Francúzska, Španielska, a to s veľkým nárastom pred ostatnými štátmi, pričom toto poradie zostáva v posledných rokoch takmer nezmenené. Medzi cieľovými štátmi boli zastúpené všetky participujúce krajiny programu s výnimkou Lichtenštajnska.

Tabuľka 6: Najčastejšie navštevované krajiny v rámci mobility študentov

Cieľové krajiny	%	Cieľové krajiny	%
Česká republika	14	Rakúsko	5
Nemecko	13	Portugalsko	5
Francúzsko	10	Fínsko	5
Španielsko	9	Belgicko	4
Poľsko	6	Veľká Británia	3
Taliansko	6	ostatné	20

Najaktívnejšie slovenské vysoké školy vo vysielaní študentov na štúdium a stáže v zahraničí

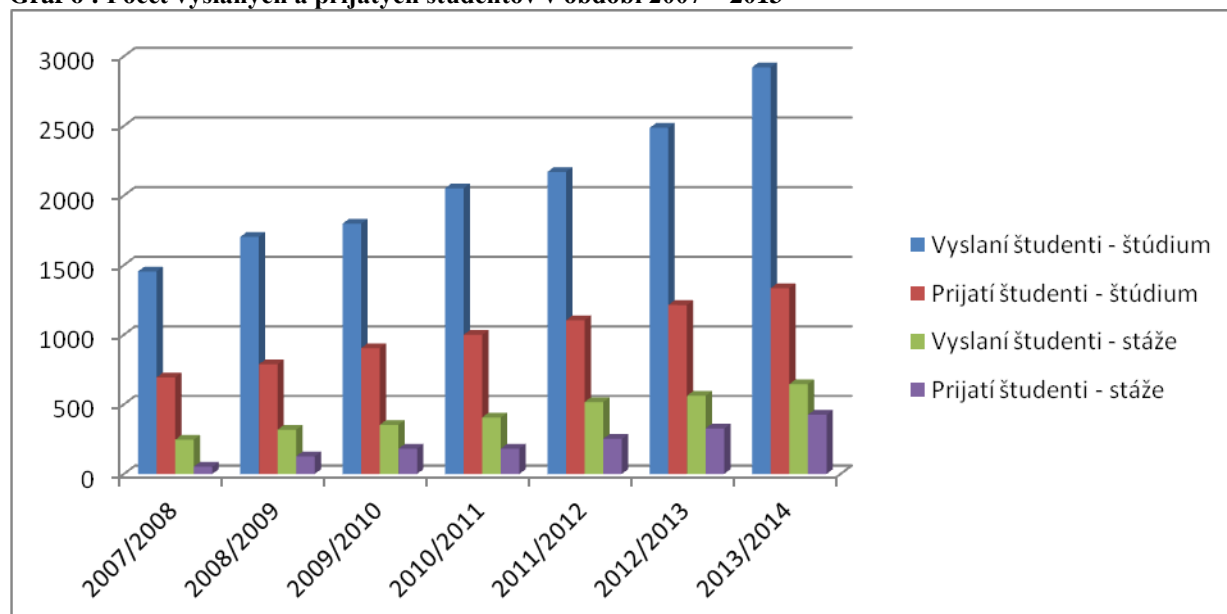
Najviac študentov vyslali na štúdium do zahraničia Univerzita Komenského v Bratislave, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Technická univerzita v Košiciach a Žilinská univerzita v Žiline. Tieto vysoké školy si udržiavajú svoje prvé miesta v mobilite študentov v takmer nezmenenom poradí už dlhšiu dobu.

Najčastejšie študenti vycestovali na štúdium alebo stáž v oblasti spoločenských vied, ekonómie a práva, humanitných vied a umenia, prípadne inžinierskych vied. Ide o ustálené poradie, ktoré sa v priebehu rokov 2007 – 2013 nezmenilo.

Prichádzajúci študenti zo zahraničia

Z roka na rok stúpal nielen počet slovenských študentov, ktorí vycestovali do zahraničia, ale aj počet študentov, ktorí prichádzali študovať zo zahraničia na slovenské vysoké školy. Pomer odchádzajúcich študentov však každý rok vysoko prevyšoval počet prichádzajúcich študentov.

Graf 6 : Počet vyslaných a prijatých študentov v období 2007 – 2013

Najväčší počet prichádzajúcich študentov bol z Poľska, Španielska, Francúzska a Turecka.

Tabuľka 7: Erasmus – mobilita prichádzajúcich študentov – prehľad vysielajúcich krajín

Krajina	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	SPOLU
Poľsko	180	239	219	233	302	338	1173
Španielsko	61	78	137	178	190	206	644
Turecko	67	97	106	115	136	150	521
Francúzsko	62	78	108	125	143	120	516
Česko	88	84	93	108	123	156	496
Portugalsko	48	49	50	59	77	66	283
Nemecko	50	48	61	55	54	71	268

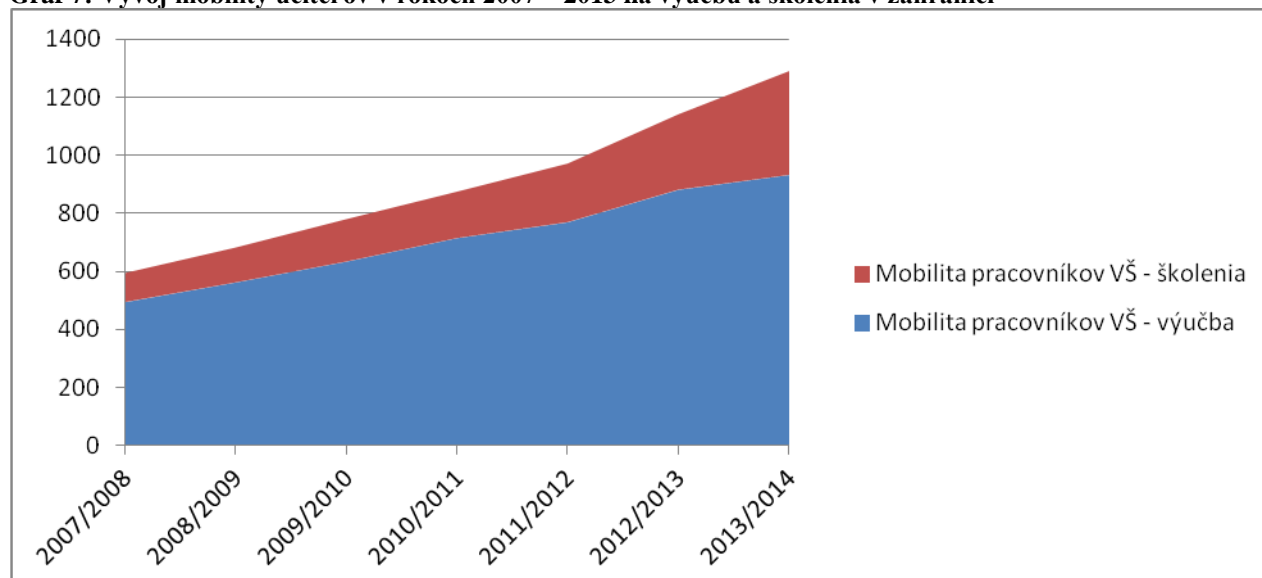
Najaktívnejšie slovenské vysoké školy v prijímaní študentov zo zahraničia

Najviac študentov zo zahraničia prijali Univerzita Komenského v Bratislave, Ekonomická univerzita v Bratislave a Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

B) Mobilita zamestnancov vysokých škôl

Mobilita zamestnancov vysokých škôl je aktivitou, ktorá prispieva k rozvoju profesijných zručností, ako aj k internacionalizácii a modernizácii vysokých škôl prostredníctvom medzinárodnej spolupráce. Od roku 2007 vysoké školy finančne podporili viac ako 6 000 zamestnancov vysokých škôl, ktorí sa zúčastnili mobility Erasmus. Väčšina z nich boli pedagógovia, ktorí vyučovali na zahraničných vysokých školách. Vývoj učiteľských mobilit mal rovnako pozitívny trend ako v prípade študentských mobilit. Počas siedmich rokov bol každoročný nárast počtu vyslaných slovenských zamestnancov vysokých škôl do zahraničia. Priemerná dĺžka mobility učiteľa bola 5,9 dňa.

Graf 7: Vývoj mobility učiteľov v rokoch 2007 – 2013 na výučbu a školenia v zahraničí

Najviac učiteľov pôsobilo v partnerskej inštitúcii v Českej republike, z ďalších krajín sa najčastejšie vyskytovali Poľsko, Nemecko, Maďarsko a Francúzsko.

Tabuľka 8: Najčastejšie navštevované krajiny v rámci mobility zamestnancov

Cieľová krajina	Percentuálny podiel
Česká republika	35
Poľsko	15
Nemecko	7
Maďarsko	6
Francúzsko	4
Španielsko	4
ostatné	29

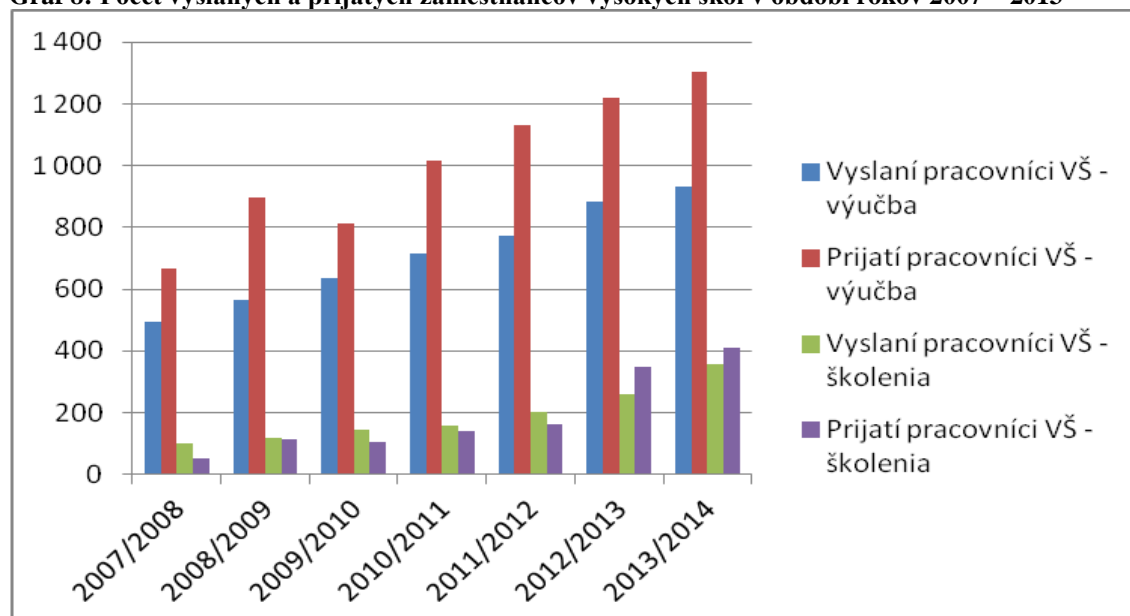
Najaktívnejšie slovenské vysoké školy vo vysielaní učiteľov na výučbu a školenia v zahraničí

Najviac svojich zamestnancov vyslali Žilinská univerzita v Žiline, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzita Komenského v Bratislave, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Technická univerzita v Košiciach a Katolícka univerzita v Ružomberku. Najčastejšie vyučované predmety boli z oblasti spoločenských vied, ekonómie a práva, humanitných vied a umenia a inžinierskych vied.

Prichádzajúci zamestnanci vysokých škôl zo zahraničia

Počty prichádzajúcich učiteľov zo zahraničia, ktorí počas svojej mobility vyučovali na slovenských vysokých školách, každoročne prevyšovali počty vyslaných učiteľov. Prítomnosť týchto zahraničných pedagógov prispela k internacionalizácii „doma“ a pomáhala upevňovať európsky vysokoškolský priestor. V prípade mobility za účelom školenia bol vývoj opačný, na Slovensko prichádzalo menej zahraničných pracovníkov ako odchádzalo slovenských pracovníkov do zahraničia, čo zrejme súvisí s ponukou tohto druhu aktivít na Slovensku.

Graf 8: Počet vyslaných a prijatých zamestnancov vysokých škôl v období rokov 2007 – 2013

Najviac zamestnancov zahraničných vysokých škôl prichádzalo na Slovensko zo susedných krajín – Českej republiky, Poľska, Maďarska, ako aj Nemecka a Francúzska.

Tabuľka 9: Erasmus – mobilita prichádzajúcich učiteľov – prehľad vysielajúcich krajín

Krajina	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	SPOLU
Česko	243	388	348	466	476	516	1921
Poľsko	178	273	261	322	446	605	1480
Maďarsko	34	52	46	82	78	99	292
Nemecko	37	40	36	37	41	37	188
Francúzsko	27	27	30	36	34	28	154

Najaktívnejšie slovenské vysoké školy v prijímaní učiteľov zo zahraničia

Najviac učiteľov zo zahraničia prijali Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzita Komenského v Bratislave, Technická univerzita v Košiciach, Žilinská univerzita v Žiline a Prešovská univerzita v Prešove.

Dopad nadnárodnej mobility na slovenské vysoké školy

Realizácia podprogramu Erasmus na Slovensku a jeho úspech viedol a stále vedie k napĺňaniu cieľov Bolonského procesu, ako je napríklad systém pridelovania, prenosu a akumulácie kreditov na báze ECTS, skvalitnenie mobilit študentov a zamestnancov vysokých škôl, zlepšenie európskej spolupráce v zabezpečení kvality, či posilnenie európskej dimenzie vytváraním spoločných študijných programov. Skúsenosti, ktoré študenti počas mobility v zahraničí získali, podporili u mnohých ich osobný a profesijný rozvoj a prispeli k obohateniu ich odborných vedomostí a schopností. V neposlednej miere Erasmus prispel aj k internacionalizácii vysokých škôl a k novým spoluprácam v oblasti vysokoškolského vzdelávania.

Podprogram Leonardo da Vinci

Hlavným cieľom podprogramu **Leonardo da Vinci** bolo najmä posilnenie príťažlivosti, kvality a výkonnosti systémov odborného vzdelávania a prípravy, zlepšenie transparentnosti, uznávanie kompetencií a kvalifikácií a posilnenie európskeho rozmeru v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

Projekty Leonardo da Vinci boli zamerané na skvalitnenie odborného vzdelávania a prípravy na úrovni stredoškolského a ďalšieho odborného vzdelávania a na prípravu žiakov a absolventov stredných a vysokých škôl pre trh práce. Zámerom bolo posilniť odborné vedomosti, zručnosti a spôsobilosti cieľových skupín, a tým zlepšiť ich pozíciu na trhu práce. Ďalšou úlohou bolo porovnať systémy odborného vzdelávania a prípravy rôznych účastníckych krajín a získať nové nástroje či metódy, ktoré by boli prínosom pre národný systém odborného vzdelávania a prípravy a kariérového poradenstva.

Podprogram Leonardo da Vinci bol jedným z mála nástrojov, ktoré podporujú medzinárodnú spoluprácu stredných odborných škôl, ale aj iných vzdelávacích organizácií a zapájanie sa profesijných organizácií, sociálnych partnerov a podnikov do rozvoja a skvalitňovania odborného vzdelávania a prípravy na Slovensku. Okrem toho taktiež významnou mierou prispieval k propagácii a informovaniu o európskych politikách v oblasti odborného vzdelávania a prípravy a možnosti ich implementácie na Slovensku.

A) Mobilné projekty

Najväčší počet projektov Leonardo da Vinci bol zameraný na medzinárodnú odbornú mobilitu, ktorá bola určená predovšetkým pre žiakov stredných odborných škôl, ale aj absolventov stredných a vysokých škôl a ľudí na trhu práce a pre odborníkov v odbornom vzdelávaní a príprave.

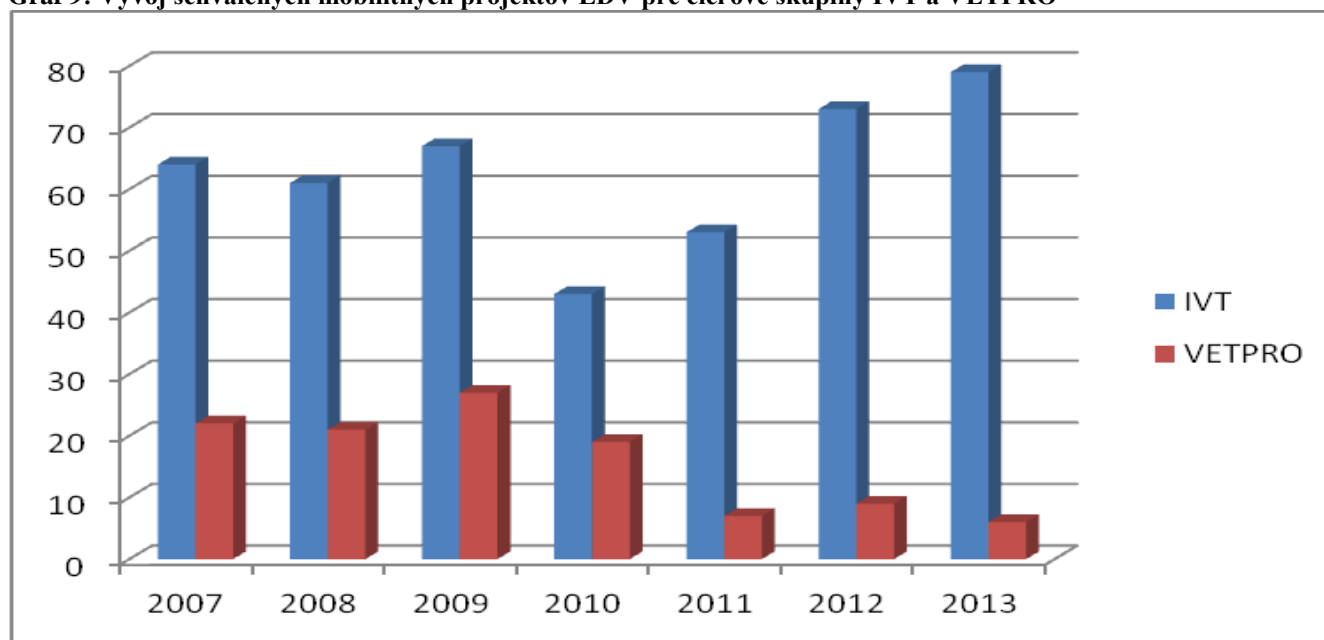
Cieľom mobilít žiakov a absolventov (IVT) bolo nadobudnúť nové odborné zručnosti a schopnosti, oboznámiť sa s novými technológiami a technikami práce v príslušných odboroch a profesiách, ale aj získať nové skúsenosti s prácou v zahraničnom prostredí, a tým sa adaptovať sa na trh práce.

Mobility odborníkov v odbornom vzdelávaní a príprave (VETPRO) boli zase zamerané na výmenu skúseností, spoznávanie napr. nových metód, prístupov a nástrojov v odbornom vzdelávaní, ale tiež na oboznámenie sa s európskymi politikami a ich implementáciou v krajinách EÚ.

Tabuľka 10: Počet podaných a schválených mobilitných projektov na Slovensku podľa cieľových skupín

Cieľová skupina	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		Spolu	
	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO	IVT	VETPRO
Podané	71	28	83	31	85	36	62	27	82	15	109	21	119	21	611	179
Schválené	64	22	61	21	67	27	43	19	53	7	73	9	79	6	440	111

Graf 9: Vývoj schválených mobilitných projektov LDV pre cieľové skupiny IVT a VETPRO

Počas rokov 2007 – 2013 v rámci mobilitných projektov Leonardo da Vinci vycestovalo na odbornú mobilitu do krajín EÚ a EHP a asociovaných krajín viac ako 9 700 slovenských účastníkov, z toho bolo 8 000 žiakov stredných odborných škôl z celého Slovenska.

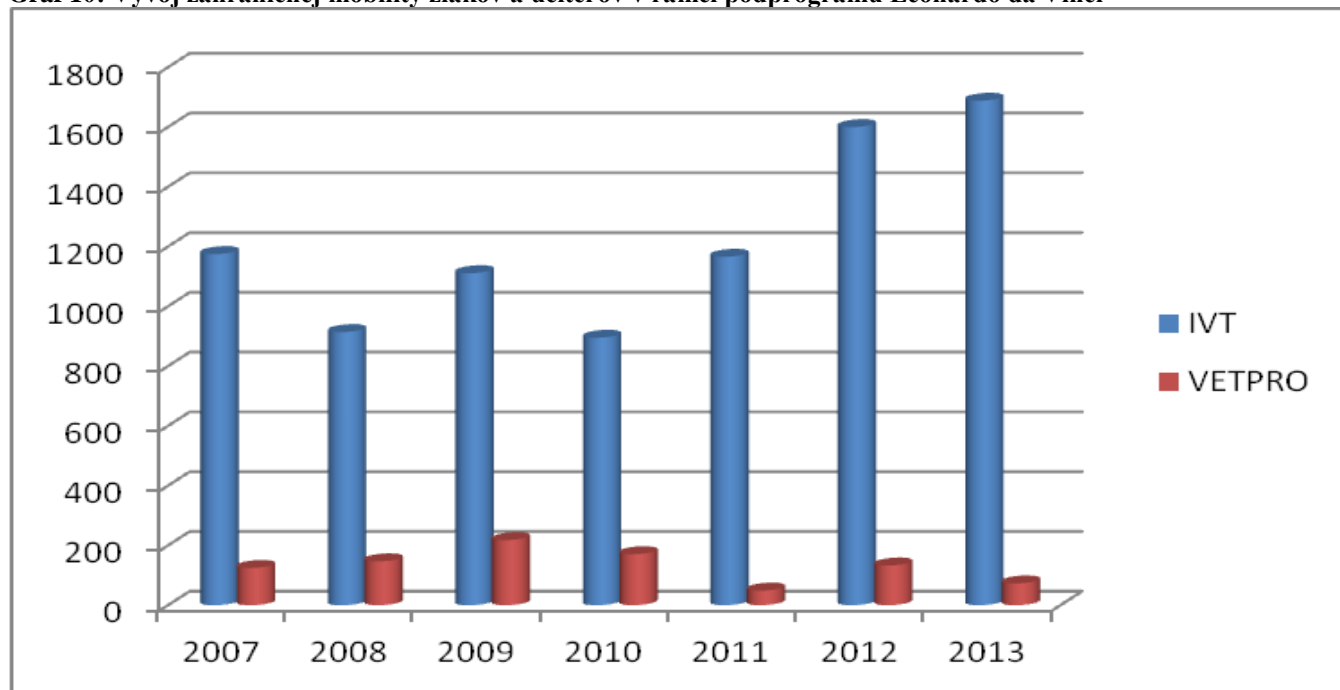
Tabuľka 11: Počet schválených účastníkov a uskutočnených mobilit v rozdelení podľa cieľových skupín

Účastníci/ rok	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		SPOLU
	Plán	Realizované	Plán	Realizované	Plán	Realizované	Plán	Realizované	Plán	Realizované	Plán	Realizované	Plán	Realizované	Plán*
IVT**	1176	1175	918	914	1124	1111	903	895	1161	1166	1411	1600	1495	1688	8188
VETPRO	149	125	183	147	219	218	176	171	58	49	133	133	73	73	991

* Realizácia projektov schválených v rokoch 2012 a 2013 ešte prebieha, konečné hodnoty ešte nie sú známe.

** V počtoch nie sú zahrnuté sprevádzajúce osoby – učitelia pôsobiaci ako mentori počas stáže.

Graf 10: Vývoj zahraničnej mobility žiakov a učiteľov v rámci podprogramu Leonardo da Vinci

Typy inštitúcií – podávateľov projektov

Vysielajúce organizácie boli predovšetkým inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy, z nich najmä stredné odborné školy (79,1%). Ďalej to boli mimovládne organizácie (združenia, založené najmä pri SOŠ) s podielom 7,2%, malé a stredné podniky a profesijné organizácie (5,5%), vysoké školy vysielajúce svojich absolventov (4,7%) a napokon verejné inštitúcie (1,8%), ktoré podávali najmä projekty pre ľudí na trhu práce a odborníkov v oblasti odborného vzdelávania.

Z hľadiska **regionálneho pokrytia** Slovenska je situácia už dlhšiu dobu stabilná a regionálne zastúpenie je uspokojivé. Počty schválených projektov sú pomerne ustálené rozdelené v jednotlivých regiónoch Slovenska, pričom najviac prihlášok za 7 rokov bolo podaných zo stredoslovenského regiónu (33,71%), po ňom nasledoval východoslovenský región (28,21%), na treťom mieste sa umiestnil západoslovenský región (23,13%). Najmenší záujem o mobility zo zahraničia prejavuje Bratislavský región (14,95%).

Krajiny najčastejšie zastúpené v projektoch

Zastúpenie krajín je veľmi ovplyvnené distribúciou používaných jazykov počas odborných stáží, preto je pochopiteľné, že na prvom mieste je Česká republika (vyše 280 projektov), po ktorej nasleduje Nemecko (vyše 220) a Veľká Británia (takmer 200 projektov). Do prvej päťice najčastejších cieľových krajín patria ešte Poľsko a Rakúsko, i keď v ostatných rokoch je čoraz viac zastúpené aj Taliansko a Maďarsko.

Témy projektov

Vzhľadom na to, že témou všetkých projektov bola mobilita, sústredili sme sa na hospodárske sektory/rezorty, v ktorých sa mobilita realizovala. Dlhodobo sa na popredných miestach umiestňujú:

- Gastronómia a cestovný ruch (cca 150 projektov)
- Obchod a služby (120 projektov)
- Zdravotníctvo, ošetrovateľstvo, sociálna starostlivosť a sociálna práca (vyše 80 projektov).

S menším odstupom nasledujú elektronika a IKT (cca 55 projektov), strojárstvo (51 projektov), poľnohospodárstvo a lesníctvo (50 projektov). Vzhľadom na prierezový charakter našich škôl sa však na popredné miesta čoraz častejšie dostávajú viacodborové projekty, ktoré nie je možné jednoznačne umiestniť do ekonomickej kategórie.

Pridaná hodnota pre slovenské školy

Projekty praktických stáží, ktoré tvorili až 80% rozpočtu mobilit Leonardo da Vinci, už majú svoje stále miesto v procese odborného vzdelávania a prípravy na Slovensku, pretože umožňujú školám zabezpečiť odborné stáže v podnikoch a prevádzkach, kam by sa v slovenských podmienkach nedostali, keďže väčšina podnikov nemá záujem o spoluprácu so školami takouto formou.

Pre učiteľov je to možnosť oboznámiť sa s technológiami a procesmi, ktoré sú odlišné od ich domácich podmienok, ako aj s novými metódami odbornej prípravy, jej realizácie a hodnotenia a prepájaním týchto procesov s požiadavkami trhu práce. V ostatných rokoch do týchto projektov výraznejšie vstupuje problematika uplatnenia prvkov ECVET (Európskeho systému prenosu kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave).

Aktívne školy, ktoré sa často zapájali do tohto typu projektov

Medzi najaktívnejšie školy a organizácie z hľadiska počtu projektov realizovaných v rokoch 2007 – 2013 patria nasledovné (údaje v zátvorkách sú počty projektov IVT/PLM³/VETPRO):

- Stredná zdravotnícka škola, J. Kozáčka 4, Zvolen (12: 8/IVT, 4/VETPRO)
- Združená stredná odborná škola, T. Vansovej 1054/45, 020 32 Púchov (11: 5/IVT, 6/VETPRO)
- Spojená stredná škola, Štúrova 848, 962 12 Detva (9: 7/IVT, 2/VETPRO)
- Stredná zdravotnícka škola, Tajovského 24, Banská Bystrica (8: 6/IVT, 2/VETPRO)
- Stredná priemyselná škola v Snine, Partizánska 1059/23, Snina (7: 7/IVT)
- Združenie Mladé Slovensko, Jabloňová 1351, 960 01 Zvolen (7: 7/ IVT)
- SOU strojárske, Pod Sokolicami 14, 911 01 Trenčín (7: 7/IVT)
- Stredné odborné učilište strojárske, Jána Jonáša 5, Bratislava (7: 7/ IVT)
- SPŠ odevná, Sov.hrdinov 369/24, 089 01 Svidník (7: 7/ IVT)
- Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, 040 01 Košice (6: 4/IVT, 2/VETPRO)
- SOU pôšt a telekomunikácií, Hlinická 1, Bratislava (6: 6/IVT)
- Obchodná akadémia, Polárna 1, Košice (6: 6/IVT)
- Hotelová akadémia, Južná trieda 10, 040 01 Košice (6: 4/IVT, 2/VETPRO)
- Stredná odborná škola, Pod amfiteátrom 7, Levice (6: 5/IVT, 1/VETPRO)
- Stredná odborná škola Handlová, Lipová 8, 972 51 Handlová (6: 3/IVT, 3/VETPRO)
- Stredná odborná škola sklárska, Súhradka 193, 020 61 Lednické Rovne (6: 6/IVT)
- SPŠ strojnícka, Fajnorovo nábrežie 5, 814 75 Bratislava (6: 5/ivt, 1/VETPRO)
- VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s., Bratislava (6: 2/IVT,4/PLM)

B) Partnerstvá Leonardo da Vinci

Podprogram Leonardo da Vinci venoval osobitnú pozornosť účasti sektorov, sociálnych partnerov a podnikov, najmä malých a stredných podnikov, vo všetkých akciách programu, predovšetkým však Partnerstvách Leonardo da Vinci a v projektoch Prenosu inovácií.

Projekty Partnerstvá Leonardo da Vinci boli zavedené do PCŽV v roku 2009. Boli to projekty menšieho rozsahu, ktorých cieľom okrem podpory a skvalitnenia odborného vzdelávania a prípravy bolo posilnenie a rozšírenie spolupráce medzi rôznymi rezortnými organizáciami, firmami a vzdelávacími organizáciami. Jedným zo zámerov týchto projektov bola podpora spolupráce medzi svetom práce a svetom vzdelávania.

Tabuľka 12: Prehľad podaných a schválených projektov Partnerstiev Leonardo da Vinci v rokoch 2009 – 2013

	2009		2010		2011		2012		2013		Spolu	
	podané	schválené	podané	schválené	podané	schválené	podané	schválené	podané	Schválené	podané	schválené
Partnerstvá LdV	24	9	46	16	78	21	65	20	98	27	311	93

Projekty partnerstiev Leonardo da Vinci najčastejšie podávali nadácie, združenia a neziskové organizácie (27 projektov), stredné odborné školy (24 projektov), firmy (9 projektov), vysoké školy (8 projektov), ÚPSVaR (4 projekty). Z tém projektov sa najčastejšie vyskytovali práca so zdravotne postihnutými a sociálna inklúzia (9 projektov), príprava na podnikateľstvo a učiace sa firmy (9 projektov), kvalita odborného vzdelávania a prípravy a prepojenie na trh práce (8 projektov), vzdelávanie v oblasti manažmentu (6 projektov), poľnohospodárstva a agroturizmu, BOZP, poradenstvo a umelecké odbory (po 4 projekty), po troch projektoch bolo z oblasti cestovného ruchu, ECVET a ďalších 24 ďalších tém.

Prenos inovácií

Cieľom projektov zameraných na prenos inovácií bol prenos a začlenenie inovačného obsahu alebo výsledkov projektov do systémov odborného vzdelávania a prípravy, ako aj využitie výsledkov projektov s multiplikačným efektom. Mnohé z týchto projektov sa zaoberali aj európskymi politikami v oblasti odborného vzdelávania a prípravy, napr. kvalitou v odbornom vzdelávaní a príprave (EQAVET) a Európskym systémom prenosu kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave (ECVET), ako aj implementáciou Európskeho kvalifikačného rámca (EKR) na národnej úrovni.

Tabuľka 13: Prehľad podaných a schválených projektov prenosu inovácií v rokoch 2007 - 2013

rok	Projekty prenosu inovácií	
	podané	schválené
2007	11	7
2008	18	7
2009	11	6
2010	12	6
2011	19	7
2012	14	6
2013	15	5

Najčastejšie témy projektov boli zamerané na cestovný ruch a gastronómiu, resp. na vzdelávanie manažmentu v podnikoch (po 4 projekty), poradenstvo v odbornej príprave, poľnohospodárstvo, kvalitu v odbornom vzdelávaní a príprave (po 3 projekty), po dvoch projektoch realizovali podávateľia v oblastiach automobilového priemyslu, plastikárstva, zdravotníctva, obnoviteľných zdrojov energie, zamestnatelnosti, životného prostredia a zväračstva, po jednom projekte bolo ďalších 10 tém.

Vzhľadom na celkovo nízke počty projektov v tomto prípade nemožno uviesť tzv. aktívne organizácie, skôr by sme mohli hovoriť o aktívnych typoch organizácií a inštitúcií, medzi ktorými sa významne každoročne presadzovali vysoké školy, ďalej súkromné organizácie zamerané

na projektovú a vzdelávaciu činnosť, prípadne iné typy organizácií (prevažne súkromných) napojených na výrobnú sféru. Podiel štátnych/verejných (rozpočtových alebo príspevkových) inštitúcií bol nevýrazný. Projekty koordinovali predovšetkým vysoké školy (11 projektov, z ktorých najaktívnejšie boli SPU Nitra a TU Košice), ďalej firmy (8 projektov), združenia a fondy (5 projektov), komory, klastre (4 projekty), ale treba vyzdvihnúť aj (zatiaľ zriedkavú) aktivitu dvoch stredných odborných škôl v pozícii koordinátorov projektov, konkrétne Obchodnej akadémie v Prešove a SOŠ automobilovej, J. Jonáša 5 v Bratislave.

Príklady projektov Leonardo da Vinci – prenos inovácií, ktoré ovplyvnili tvorbu nových regulačných predpisov

Názov projektu: Testovanie a certifikácia zváračov podľa štandardov prEN ISO 9606-1

Riešiteľ: Výskumný ústav dopravný, Žilina

Názov projektu: Implementácia virtuálnej technológie vo vzdelávaní zváračov a zváračských špecialistov

Riešiteľ: Výskumný ústav zváračský – Priemyselny inštitút SR, Račianska 71, 832 59 Bratislava

Názov projektu: Best Practice in Assessment and Classification Tools/Príklady dobrej praxe v hodnotiacich a klasifikačných nástrojoch

Riešiteľ: Slovenská únia pre podporované zamestnávanie, Kolárska 14, Bratislava

Názov projektu: Increasing Quality of FET Educational and Certification System/Zvýšenie kvality v systéme vzdelávania a certifikácie učiteľov ďalšieho vzdelávania

Riešiteľ: Národný ústav celoživotného vzdelávania, Tomášikova 4, P.O.BOX 15, 820 09 Bratislava

Názov projektu: New European Standards in the Context of Reformed EU Common Agricultural Policy/Nové európske štandardy v kontexte reformovanej Spoločnej agrárnej politiky EÚ

Riešiteľ: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, Nitra

Názov projektu: Transfer of Qualifications and Learning Standards in Plastic Sector/Prenos kvalifikácií a vzdelávacích štandardov v plastikárskom rezorte

Riešiteľ: Slovenský plastikársky klaster, Vašinova 61, 949 01 Nitra

Názov projektu: From Farm to Fork European Food Safety Legislation/Európska legislatíva o bezpečnosti potravín: od farmy až po „vidličku“

Riešiteľ: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, Nitra

Podprogram Grundtvig

Podprogram **Grundtvig**, sa venoval potrebám v oblasti výučby a učenia sa osôb zapojených do akejkoľvek formy vzdelávania dospelých, ako aj inštitúciám a organizáciám, ktoré takéto vzdelávanie poskytujú alebo podporujú.

Grundtvig si kládol za cieľ prostredníctvom európskej spolupráce podporovať vzdelávacie potreby ľudí, ktorí sa angažujú v ďalšom vzdelávaní – zameriaval sa tak na poskytovanie nových vzdelávacích príležitostí dospelým a spájal vzdelávané osoby, ich lektorov a vzdelávacie inštitúcie. Tento podprogram bol jedným z kľúčových nástrojov rozvoja oblasti vzdelávania dospelých a bol dôležitou spojnicou medzi metódami a praxou. Kládol veľký dôraz na nevyhnutnú účasť v celoživotnom vzdelávaní. Podprogram Grundtvig bol zameraný na podporu európskej dimenzie vo vzdelávaní dospelých a zameriaval sa najmä na tvorbu nových partnerstiev v oblasti neformálneho vzdelávania dospelých, ako aj možnosti akreditácie a tvorby kreditov.

Podprogram Grundtvig obsahoval 10 aktivít, z toho 3 boli centralizované a riadené Výkonnou agentúrou v Bruseli a 7 bolo decentralizovaných a riadila ich Národná agentúra Programu celoživotného vzdelávania so sídlom v Bratislave. Počas programového obdobia rokov 2007 – 2009 sa však uskutočňovali len tri decentralizované aktivity – Učiace sa partnerstvá, Prípravné návštevy a Ďalšie vzdelávanie zamestnancov v oblasti vzdelávania dospelých. Od roku 2009 mal podprogram Grundtvig štyri ďalšie nové decentralizované aktivity – Dobrovoľnícke projekty pre seniorov, Tvorivé dielne, Asistentúry a Návštevy a výmeny.

Záujem o akciu **Partnerstvá Grundtvig** bol veľký a prevyšoval možnosti poskytované finančnými prostriedkami Európskej únie. Kým v roku 2008 bolo podaných 55 projektových žiadostí, v poslednom roku podávania projektových prihlášok, t.j. v roku 2013, bolo podaných 127 projektových žiadostí.

Veľmi obľúbenou akciou pre individuálnych žiadateľov bola akcia **Ďalšie vzdelávanie zamestnancov v oblasti vzdelávania dospelých**. Počas realizácie Programu celoživotného vzdelávania na Slovensku vycestovalo v rámci tejto akcie 250 vzdelávateľov/lektorov na vzdelávacie aktivity organizované v zapojených krajinách.

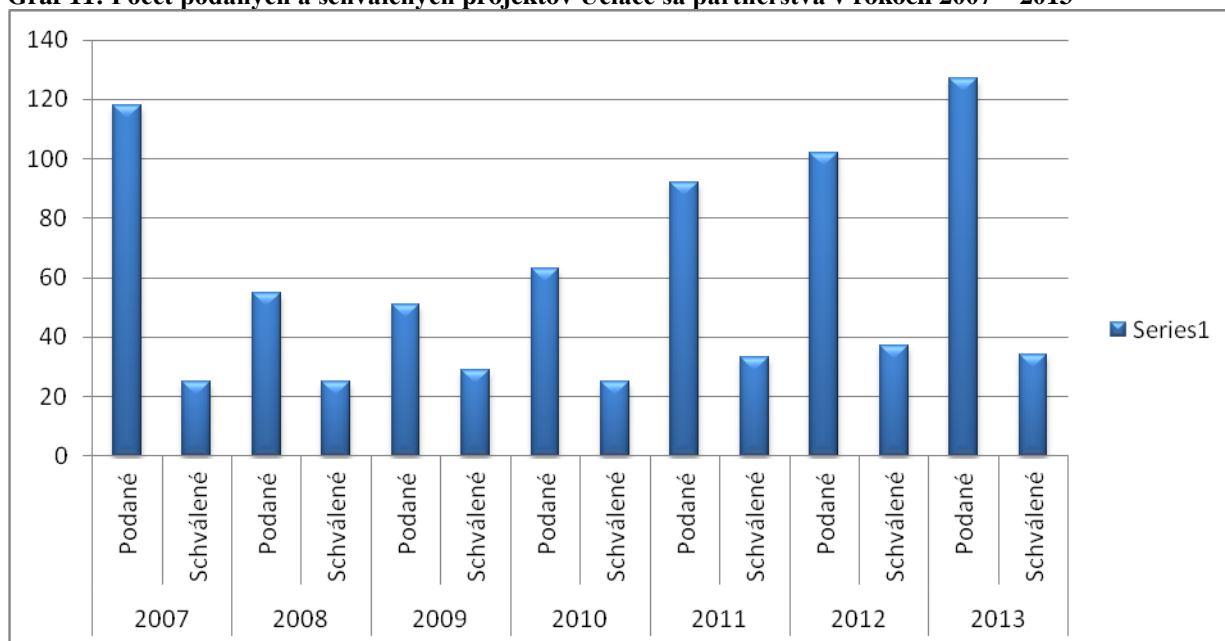
Z nových akcií, ktoré sa začali realizovať od roku 2009, bola najviac atraktívna akcia **Tvorivé dielne**. V druhom roku realizácie tejto novej akcie bol zaznamenaný nárast projektových prihlášok o 333%.

Hoci bol podprogram Grundtvig svojím rozpočtom najmenším podprogramom v rámci Programu celoživotného vzdelávania, jeho vývoj bol najdynamickejší a boli naň kladené čoraz väčšie požiadavky, a to najmä z hľadiska rozširovania aktivít a cieľových skupín.

Tabuľka 14: Počet podaných a schválených projektov Učiace sa partnerstvá v rokoch 2007 – 2013

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené
Partnerstvá	118	25	55	25	51	29	63	25	92	33	102	37	127	34

Graf 11: Počet podaných a schválených projektov Učiaci sa partnerstvá v rokoch 2007 – 2013

Najčastejšie témy projektov:

- Aktívne občianstvo
- Medzikultúrne vzdelávanie
- Európske občianstvo a európska dimenzia
- Vzdelávacie možnosti pre ľudí, ktorým hrozí spoločenská marginalizácia
- Riešenie problematiky cieľových skupín so špeciálnymi potrebami
- Kultúrne dedičstvo
- Tvorba vzdelávacích programov
- Medzigeneračné učenie/učenie sa vo vyššom veku/starší občania
- Vzdelávanie v umení zahŕňajúce umenie, remeslá a hudbu
- Nové technológie, IKT
- Dobrovoľníctvo
- Základné zručnosti pre dospelých učiacich
- Životné prostredie

Pridaná hodnota projektov

Podprogram Grundtvig bol výnimočným zdrojom, ktorý pomáhal inštitúciám a organizáciám vzdelávania dospelých realizovať zámery v medzinárodnej spolupráci s obdobnými organizáciami v zahraničí. Na jednej strane bola účasť v projektoch príležitosťou vytvoriť nové obsahy vzdelávania, metodiky výučby a práce s osobitnými cieľovými skupinami, na druhej strane spolupráca so zahraničnými organizáciami umožňovala aj prenos inovačných prístupov a príkladov dobrej praxe do organizácií slovenských partnerov v projektoch partnerstiev. Tieto možnosti všetci účastníci hodnotili vysoko pozitívne.

Inštitúcie aktívne v projektoch Učiacich sa partnerstiev

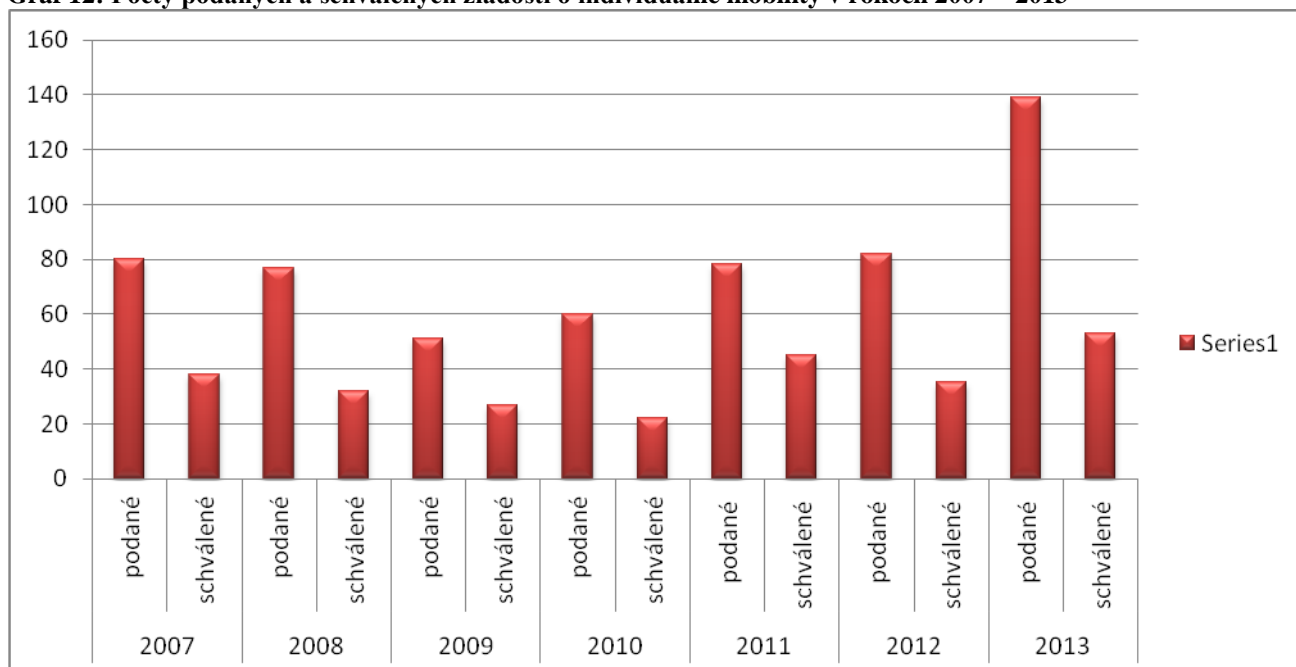
V 208 schválených projektoch ide vo väčšine prípadov o jedinečnú účasť, len v 23 prípadoch sa jedna inštitúcia vyskytuje viacnásobne, a to v 18 prípadoch sa organizácia zapojila do dvoch projektov počas 7 rokov a v 5 prípadoch o trojnásobnú účasť (pobočky Akadémie vzdelávania, RPIC,

Únia materských centier v Bratislave, Univerzita Komenského v Bratislave, Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny).

Tabuľka 15: Počty podaných a schválených žiadostí o individuálne mobility v rokoch 2007 – 2013

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené
Ďalšie vzdelávanie zamestnancov v oblasti vzdelávania dospelých	80	38	77	32	51	27	60	22	78	45	82	35	139	53

Graf 12: Počty podaných a schválených žiadostí o individuálne mobility v rokoch 2007 – 2013

Najčastejšie **témy vzdelávania** účastníkov kurzov pre pedagogických zamestnancov v oblasti vzdelávania dospelých boli manažment vzdelávania a projektový manažment a metodológia výučby cudzích jazykov (najmä anglického jazyka), ale zapojili sa aj do kurzov s veľmi špecifickým obsahom, ako napr. oblasť interkultúrnej komunikácie a integrácia migrantov, vzdelávanie školiteľov v oblasti prírodného staviteľstva, rozvoj interkultúrneho dialógu medzi rómskymi a nerómskymi komunitami a kurz zameraný na metodológiu vzdelávania španielskeho jazyka, vzdelávanie školiteľov a inštruktorov pôsobiacich vo väzniciach a pod. Tieto témy predurčujú aj najčastejšie prínosy kurzov pre vysielajúce organizácie a účastníkov kurzov.

Cieľové krajiny

Najviac žiadateľov malo záujem o vzdelávacie aktivity organizované vo Veľkej Británii a orientované na jazykové vzdelávanie v oblasti metodológie anglického jazyka, ďalej o vzdelávacie

aktivity organizované v Nemecku a Španielsku. Medzi obľúbené destinácie patrili aj Malta, Taliansko, Cyprus či Grécko.

Z hľadiska inštitúcií, v ktorých žiadatelia pôsobili:

- a) z regionálneho hľadiska boli zastúpené všetky samosprávne kraje, z nich najčastejšie to boli – Bratislavský, Košický a Žilinský samosprávny kraj,
- b) z hľadiska typu organizácie boli zastúpené najmä neziskové organizácie, inštitúcie pôsobiace v oblasti vzdelávania dospelých, prípadne vzdelávacie inštitúcie pôsobiace v oblasti stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania.

Zhruba tri štvrtiny účastníkov boli školitelia a lektori vo vzdelávaní dospelých a jednu štvrtinu tvorili ľudia v manažérskych pozíciách vzdelávacích inštitúcií.

Prierezový program – Študijné návštevy

V Programe celoživotného vzdelávania sa okrem sektorovo orientovaných podprogramov nachádzal aj **Prierezový program**, ktorý bol zameraný na všetky cieľové skupiny vzdelávacieho systému od predprimárnej úrovne cez terciárnu až po vzdelávanie dospelých. Cieľom Prierezového podprogramu bola podpora európskej spolupráce a zvyšovania kvality vzdelávacích systémov na všetkých stupňoch.

Najpopulárnejšou aktivitou v rámci Prierezového programu boli tzv. študijné návštevy, ktoré mali podobu 3- až 5-dňových intenzívnych pracovných stretnutí odborníkov, disponujúcich rozhodovacími právomocami, ktorí sa zaoberali konkrétnymi témami spoločného záujmu v oblasti všeobecného či odborného vzdelávania. Slovné spojenie „each one teach one“ stručne, ale výstižne definuje filozofiu študijných návštev. Účastníci mali počas študijných návštev možnosť osobne stretnúť svojich kolegov a partnerov zo zahraničia; oboznámiť sa so vzdelávacími systémami v iných krajinách a porovnať ich; diskutovať na danú tému a navštíviť množstvo relevantných inštitúcií, organizácií či podnikov, ktoré sa danej problematike venujú a vo svojej krajine ju úspešne riešia; vzájomne sa inšpirovať inovatívnymi postupmi a príkladmi dobrej praxe a vďaka nim nachádzať vhodné prístupy k riešeniam problémov vo svojich krajinách; nadväzovať užitočné kontakty a prehľbovať medzinárodnú spoluprácu v oblasti vzdelávania aj prostredníctvom následne vytváraných partnerstiev a projektov a v neposlednom rade rozširovať svoje kultúrne obzory.

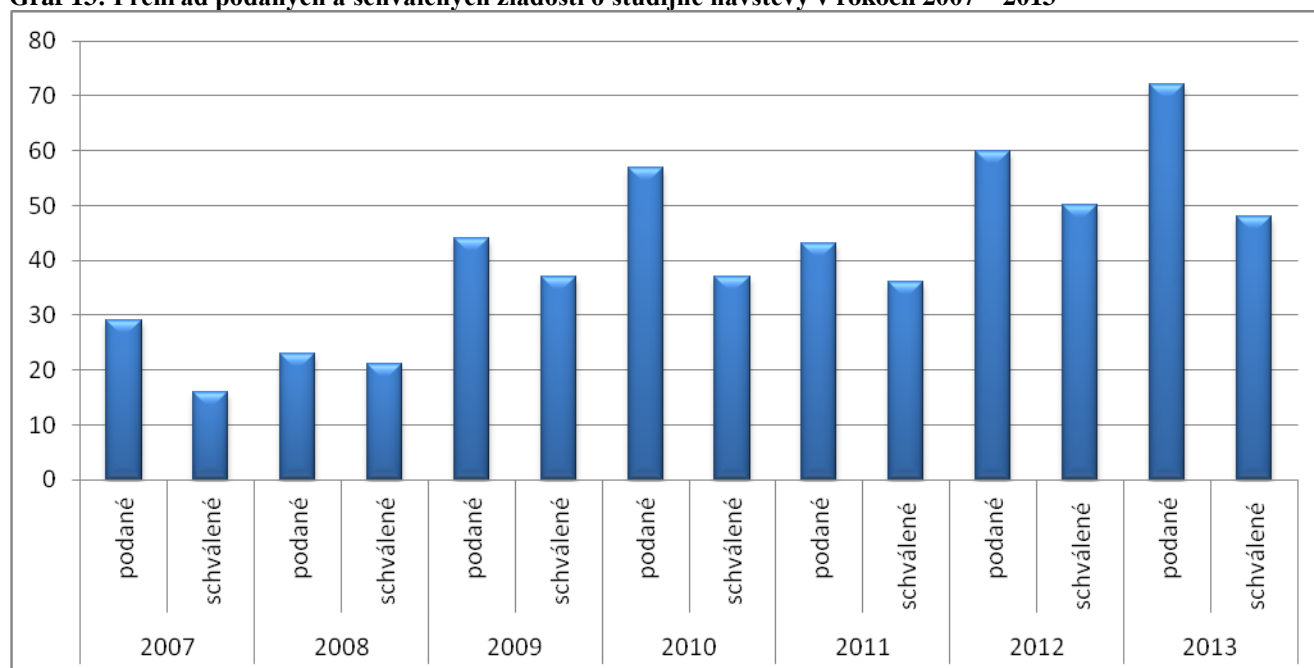
Účastníci zo Slovenska boli prevažne z radov riadiacich a pedagogických pracovníkov vzdelávacích inštitúcií; reprezentantov miestnych, regionálnych a národných autorít; výskumných pracovníkov; zástupcov odborových organizácií či obchodných komôr; pracovníkov úradov práce, metodicko-pedagogických centier a poradenských centier, ako aj majiteľov či manažérov malých a stredných podnikov. Najfrekvencovanejšie témy, o ktoré účastníci zo Slovenska prejavovali záujem, boli získavanie kľúčových kompetencií, podpora spolupráce medzi svetom práce a svetom vzdelávania, rozvoj stratégií celoživotného vzdelávania a podpora vzdelávania učiteľov a školiteľov.

Naši odborníci sa do Prierezového programu nezapájali len prostredníctvom individuálnej účasti, ale aj organizovaním študijných návštev priamo na Slovensku. Organizátorov reprezentuje pestrá vzorka inštitúcií od Krajského školského úradu v Bratislave, ktorý v roku 2010 organizoval študijnú návštevu zameranú na problematiku vzdelávania detí so špeciálnymi potrebami „System of education of children with special needs in Slovakia“; cez Štátny pedagogický ústav, ktorý v roku 2011 organizoval študijnú návštevu „Creativity and curriculum“ až po Agentúru pre rozvoj Gemera, ktorá v rokoch 2012 a 2013 organizovala študijné návštevy zamerané na vzdelávanie sociálne znevýhodnených skupín „Work and education of socially excluded groups in small cities nad rural areas“ a „Education of marginalised and socially excluded groups in small cities and rural areas“. V roku 2014 občianske združenie Ternipe z Rimavskej Seče organizovalo študijnú návštevu zameranú na prácu s rómskymi deťmi „Piloting a model for an after-school centre with Roma children in Slovakia“ a Dopravná akadémia v Žiline v tom istom roku realizovala študijnú návštevu „New method in teaching vocational subjects“ orientovanú na prepojenie sveta vzdelávania a sveta práce.

Tabuľka 16: Prehľad podaných a schválených žiadostí o študijné návštevy v rokoch 2007 – 2013

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		Spolu	
	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené	Podané	Schválené
Študijné návštevy	29	16	23	21	44	37	57	37	43	36	60	50	72	48	328	245

Graf 13: Prehľad podaných a schválených žiadostí o študijné návštevy v rokoch 2007 – 2013

Účastníci študijných návštev

Žiadatelia reprezentovali pestrú vzorku inštitúcií. Najväčšie zastúpenie predstavovali univerzity a vysoké školy (vrátane žiadateľov – členov odborových zväzov vysokých škôl), základné školy, vzdelávacie inštitúcie, neziskové organizácie, ako aj Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, priamo riadené organizácie MŠVVaŠ SR, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a samosprávne kraje.

Cieľové krajiny

Najviac žiadateľov v rámci svojej prvej voľby prejavilo záujem o študijné návštevy v Španielsku, Veľkej Británii, Taliansku, Fínsku, Nemecku, Portugalsku, Írsku a Francúzsku.

Zhrnutie a záver

Program celoživotného vzdelávania sa formálne skončil 31. decembra 2013. Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1288/2013⁴ zo dňa 11. decembra 2013, ktorým sa zriaďuje „Erasmus+“: program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport, a ktorým sa zrušujú rozhodnutia č. 1719/2006/ES, č. 1720/2006/ES a č. 1298/2008/ES, bol ustanovený program Erasmus+, ktorý je v rokoch 2014 – 2020 novým programom Európskej únie v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu.

Hodnotenie PCŽV potvrdilo jeho prínos v celom spektre vzdelávania od materských škôl až po vzdelávanie dospelých. Program bol zameraný najmä na rozvoj výmeny, spolupráce a mobility medzi systémami vzdelávania a odbornej prípravy v rámci Európskej únie tak, aby sa stali štandardom kvality. Z hľadiska prínosov pre oblasť vzdelávania znamenala účasť SR na PCŽV najmä:

- rozvoj partnerskej spolupráce so zahraničnými školami a inštitúciami s cieľom inovovať učebné osnovy, materiály, študijné programy,
- prehĺbvanie spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami a podnikateľskou sférou na národnej a európskej úrovni,
- podporu vzdelávacej mobility študentov/žiakov za účelom štúdia alebo stáže na úrovni vysokých a stredných škôl,
- prípravu nových metodík vyučovania s využitím moderných informačných technológií,
- poskytovanie odbornej kvalifikácie porovnateľnej s krajinami EÚ prostredníctvom porovnávania obsahu odbornej prípravy s cieľom uplatnenia slovenských absolventov škôl na trhu práce v EÚ,
- šírenie informácií o školstve a vzdelávacom systéme SR v krajinách EÚ, poznávanie a rozvoj európskej kultúrnej a spoločenskej dimenzie v SR, výmenu skúseností a prípravu nových systémov vzdelávania dospelých,
- zapájanie zdravotne postihnutých, ekonomicky, sociálne alebo kultúrne znevýhodnených žiakov do medzinárodnej spolupráce a zvyšovanie možností ich uplatnenia na trhu práce.

Je zjavné, že PCŽV ako nástroj nadnárodnej spolupráce vzdelávacích inštitúcií a organizácií bol na Slovensku prijímaný veľmi pozitívne. V podmienkach SR mal svoje opodstatnenie a bol pre svoje cieľové skupiny jedinečnou príležitosťou na rozvoj medzinárodnej spolupráce na národnej, regionálnej, inštitucionálnej a individuálnej úrovni. To vytvára dobrú štartovaciu pozíciu pre ďalšiu etapu realizácie európskeho programu Erasmus+.

PCŽV mal vo všeobecnosti pozitívny dopad na zapojené inštitúcie a organizácie zaoberajúce sa vzdelávaním, ako aj na jednotlivcov, ktorí sa zapájali do projektov mobilit. Vplyv projektov realizovaných v rámci PCŽV na systém vzdelávania v SR bol najmä nepriamy. Prejavoval sa prostredníctvom rozvoja medzinárodnej spolupráce a vzájomných kontaktov vzdelávacích inštitúcií a dával inštitúciám európsky rozmer vzdelávania. Najvýraznejší dopad programu bol v oblasti mobility projektov, kde bol vplyv badateľný jednak na úrovni jednotlivca – účastníka mobility, ako aj na úrovni inštitúcie, v ktorej jednotlivec pôsobil (pridaná hodnota mobility). PCŽV významne vplýval na rozvoj jazykového vzdelávania a rozvoj kompetencií učiteľov, žiakov a študentov. Zároveň sa stával zdrojom inovácií vo vzdelávaní. Pre slovenské organizácie, ako aj jednotlivcov, bol

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1288&from=SK>

zdrojom na získanie skúseností, kontaktov a príkladov dobrej praxe, ktoré je možné preniesť do systému vzdelávania a odbornej prípravy na národnej úrovni.

PCŽV úspešne administrovala Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu – Národná agentúra PCŽV. Keďže jej pôsobenie bolo pozitívne hodnotené na národnej aj európskej úrovni, pokračuje vo svojej činnosti ako Národná agentúra Erasmus+ pre oblasť vzdelávania a odbornej prípravy. PCŽV bol v slovenských podmienkach vysoko efektívny. Od roku 2007 Národná agentúra PCŽV na realizáciu projektov nakontrahovala viac ako *90 miliónov EUR* pre slovenské inštitúcie – koordinátorov projektov a príjemcov grantov, čo predstavuje *3775 podpísaných kontraktov*. Finančné prostriedky sa darilo nakontrahovať na 100%, pričom ich čerpanie sa pohybovalo v rozpätí 97 – 98 %. To umožnilo realizáciu približne *60 000 mobilít*, z čoho bolo približne *20 000 pedagogických zamestnancov, manažérov ľudských zdrojov, poradcov* a pod. a takmer *18 000 slovenských vysokoškolských študentov*, ktorí mali možnosť absolvovať štúdium na zahraničnej univerzite alebo stáž v hosťiteľskom podniku v zahraničí v rámci výmenného programu Erasmus, ktorý bol súčasťou PCŽV. Je potešiteľné, že každoročne sa zvyšoval aj počet vysokoškolských študentov, ktorí strávili časť svojho štúdia na vysokých školách na Slovensku.

Čo uviesť na záver? V skutočnosti Program celoživotného vzdelávania neskončil. Nielen preto, že projekty, ktoré boli schválené v posledných rokoch programu, ešte pokračujú a niektoré z nich sa skončia až v roku 2016, ale najmä preto, že výsledky úspešných projektových aktivít majú i naďalej viditeľný vplyv na súčasnosť i budúcnosť vzdelávania a odbornej prípravy v Európe. Ich priaznivý dopad možno pozorovať na viacerých úrovniach: v modernizácii systémov vzdelávania a odbornej prípravy v jednotlivých účastníckych krajinách, rozvoji a budovaní kapacít inštitúcií a organizácií vzdelávania a odbornej prípravy a iných partnerských subjektov a v neposlednom rade v osobnom rozvoji a životných úspechoch jednotlivcov, ktorí sa do PCŽV zapojili.

Program celoživotného vzdelávania odovzdáva štafetu programu Erasmus+, ktorý by mal budovať na už dosiahnutých výsledkoch a posunúť vzdelávanie a odbornú prípravu opäť o krok vpred. A tentoraz nielen v rámci Európy, ale aj s možnosťou spolupráce s celým svetom. Zostáva teda už len poďakovať sa starému programu za doterajšie prínosy a novému programu zaželať v novom úsilí veľa šťastia.